

Historier från Oslättfors

Kerstin Moberg

Under tre sekler har Oslättfors bruk funnits och man kan än idag hitta spår efter de 300 år som gått. Stengårdsgårdar, husgrunder, gamla torp och stugor, upptrampade stigar i skogen med mera. Det är lätt att låta fantasin skena iväg med en när man går på dessa stigar eller funderar sittande på en av dessa gårdsgårdar. Man tänker på allt liv och rörelse som varit i trakten.

Oslättfors bruk ligger mitt i skogen och gränsar till Hille, Hamråde, Ockelbo och Valbo men det är minst en halvmil till närmsta grannby om man bortser från Nyhammar och Smörnäs som man i dagsläget gärna väver in i Oslättfors.

När Röök och "finnarna" en gång slog sej ner i Oslättfors fanns här bara skog, milsvida skogar där kolarna hade ett riktigt paradys. Gott om skog att kola av och sedan transportera fram till bruket där smeden sedan gjorde sitt jobb.

I grannbyn Skarven, som ligger endast fem kilometer från Oslättfors, sägs att det äldsta "finntorpet" finns. Det var en "finne" vid namnet Jonas Fierrill som slog sig ner där på skogen på 1600-talet. Det sägs också att han och familjen, fru och fem barn, sov den första natten under bar himmel.

Många som sett Oslättfors Dramatörers föreställning "Fribrevet som försvann" har fått en hel del av denna "finnens" historia till sinnes. För det sägs att en av Fierrills avkomlingar hade ett brev, som Jonas Fierrill fått av kungen, och som gav honom tillstånd att slå sig ner i Skarven. Sägner säger också att någon kastat brevet i en kakelugn och att Fierrills avkomma då gått ända till Stockholm för att skaffa fram en kopia av brevet. Det värsta var sedan att när han väl var på väg hem, blev han ihjälslagen mellan Åbyggeby och Brännsågen. Om det finns någon sanning i denna historia vet inte jag men man funderar ändå hur en sådan historia föds. En liten sanning brukar kunna uppdragas ur varje påhittad historia.

Jag har läst många historier som sägs ha inträffat i Oslättfors med omnejd och ska här försöka återberätta några av dem. Några har även mina mor- och farföräldrar fört vidare genom generationerna.

Ett arrendetorp som hört till Oslättfors Bruk var Mjuggsjön, där levde under många år släkten Källberg och om dessa har berättats många historier. Bland annat sägs det att Källbergs var med när den sista björnen sköts i skogarna.

Det sägs att det bodde en ohyggligt stark gubbe i Lundbo som en gång råkade ut för ett rånförsök i Strömsbro då han varit fram och sålt en ko för 100 riksdaler. Det var mycket på den tiden och i ett obehagat ögonblick dök tre grabbar upp och hejade gubbens häst. De ryckte upp han från kärran och skrek att han skulle lämna ifrån sig pengarna.

Gubben blev liggande på vägen men när han reste sig upp ryckte han åt sig rånarens bössa och bröt sönder den och sedan tog han två av grabbarna, en i vardera näven och slog ihop dem så de for åt varsitt håll. Rånarna sprang sen sin väg och gubben steg upp i kärran och fortsatte lugnt sin resa hemåt.

Oknytt och annat trolltyg fanns det många historier om på skogen. Förr trodde folk blint på dessa historier och när man idag ser tillbaka funderar man över om inte en hel del var sant ändå.

En mor och dotter var en gång ute och gick då modern plötsligt klev åt sidan och stannade. Dottern undrade varför, ty hon såg inget som var värt att kliva åt sidan för. Men moder stod stilla en stund som om hon lät någon eller något passera. Dagen därpå berättade hon för sin dotter orsaken till att hon klivit åt sidan och det var ett liktåg som de mött. Nu ska ni få se att någon har dött, sa gumman. Och det dröjde inte länge förrän de nåddes av ett dödsbud och dödsfallet hade skett vid just den tidpunkten då de "mötte" liktåget.

Oslättfors Kyrka målad av Johan Thunberg

[Hillebygden, Nr. 2, 2002]